

Transporta nelaimes gadījumu un incidentu izmeklēšanas birojs

Transport Accident and Incident Investigation Bureau of the Republic of Latvia

Brīvības iela 58, Rīga, LV-1011, Latvia, phone +371 67288140, mob. phone +371 26520082, fax +371 67283339,
e-mail taiib@taiib.gov.lv, www.taiib.gov.lv

NOBEIGUMA ZIŅOJUMS Nr. 4-02/4-18(1-19)

**PAR 2018. GADA 16. OKTOBRA AVIĀCIJAS NELAIMES GADĪJUMU AR
MOTODELTAPLĀNU MADONAS NOVADĀ**

Transporta nelaimes gadījumu un incidentu izmeklēšanas birojs ir funkcionāli neatkarīgs no visām Latvijas Republikas aviācijas institūcijām, kuras novērtē gaisa kuģu derīgumu lidojumiem, veic gaisa kuģu ekspluatantu sertifikāciju, organizē lidojumus, nodrošina gaisa kuģu tehnisko apkopi, novērtē personāla kvalifikāciju un organizē gaisa satiksmes vadību un lidostu darbu. Izmeklēšanas biroja uzdevums ir izmeklēt civilās aviācijas nelaimes gadījumus, nopietnus incidentus un, ja tas nepieciešams lidojumu drošības uzlabošanai, arī incidentus. Izmeklēšanas vienīgais mērķis saskaņā ar Čikāgas konvencijas par starptautisko civilo aviāciju 13. Pielikumu un 2010. gada 20. oktobra Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr.996/2010, par nelaimes gadījumu un incidentu izmeklēšanu un novēršanu civilajā aviācijā un ar ko atceļ Direktīvu 94/56/EK ir paaugstināt lidojumu drošību un novērst aviācijas nelaimes gadījumu un incidentu atkātošanos, kā arī nepieciešamības gadījumā izstrādāt drošības rekomendācijas.

Transporta nelaimes gadījumu un incidentu izmeklēšanas biroja veiktā izmeklēšana nav saistīta ar personas vainas vai atbildības noteikšanu.

Adrese:

Brīvības iela 58, Rīga, Latvija, LV-1011

Tālr.: 67288140

Fakss: 67283339

E-pasts: taiib@taiib.gov.lv

Direktors: Ivars Alfrēds Gaveika

NOBEIGUMA ZIŅOJUMS 4-02/4-18(1-19)

Klasifikācija:	Aviācijas nelaimes gadījums
Gaisa kuģa tips:	Motodeltaplāns
Īpašnieks:	Privātpersona
Reģistrācija:	Bez reģistrācijas
Gaisa kuģa ražotājs:	Pašbūvēts
Dzinēja modelis:	Divcilindru dzinējs RMZ-640
Gaisa kuģa izgatavošanas datums:	Nav zināms
Gaisa kuģa bojājumi:	Saplēsts motodeltaplāna ratiņu korpuss, salauzts garenstienis, deformēta spārna labā puse, saliekti kreisā un labā riteņa atbalstu stiprinājumu stieņi, bojāts instrumentu panelis, pārplēsta degvielas tvertne
Datums un laiks:	16.10.2018., plkst. 14:35 (pēc vietējā laika)
Notikuma vieta:	Sarkaņu pagasts, Madonas novads (Z56 ⁰ 52.873' A026 ⁰ 12.361')
Lidojuma kategorija:	Privāts lidojums
Informācija par apkalpi:	Apkalpes loceklis (Pilots) – 1
Cietušas personas:	Pilots
Gaisa kuģa pilots:	Latvijas Republikas pilsonis, 65 gadu vecs
Pilota kvalifikācija:	Nav pilota licences
Kopējais gaisa kuģa pilota nolidojums:	Nav informācijas

VISPĀRĒJĀ INFORMĀCIJA PAR AVIĀCIJAS NELAIMES GADĪJUMU

Nobeiguma ziņojumā visa informācija ir norādīta pēc vietējā laika (UTC + 3).

2018. gada 16. oktobrī ap plkst. 14:35 Madonas novadā, Sarkaņu pagastā, notika aviācijas nelaimes gadījums ar motodeltaplānu ar Vācijas reģistrācijas Nr. D-MJWW, kuru pilotēja īpašnieks.

Att. 1. Motodeltaplāna lidojuma shēma un avārijas vieta

Lidojuma laikā motodeltaplāns aizķēra koku galotnes un sadūrās ar zemes virsmu. Avārijas rezultātā motodeltaplāna konstrukcija būtiski bojāta, pilots guva smagus miesas bojājumus, kuru dēļ iestājās nāve.

LIDOJUMA APRAKSTS

Aviācijas nelaimes gadījuma laikā meteoroloģiskie laika apstākļi bija atbilstoši vizuālo lidojumu veikšanas noteikumu prasībām.

Pēc liecinieku sniegtās informācijas 2018. gada 16. oktobrī motodeltaplāna īpašnieks veica lidojumu Madonas novadā, Vecmuižas privātmājas rajonā. Ap plkst. 14:35 motodeltaplāns strauji zaudēja augstumu un planējot aizķēra koku galotnes apmērām 4-5 metru augstumā, apmeta kūleni un nokrita ar spārnu pret zemi un riteņiem augšā. (Attēls 2).

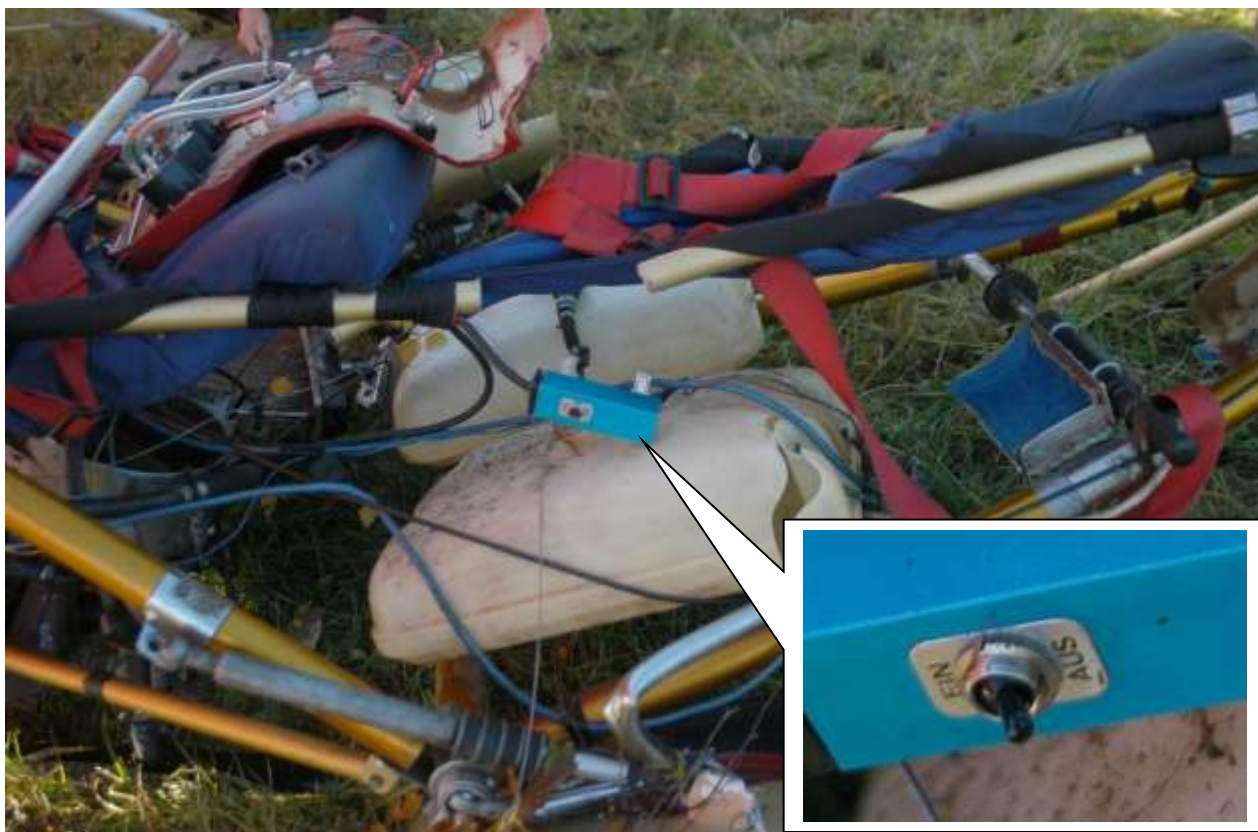
Att. 2. Koku zari motodeltaplāna konstrukcijā

Aviācijas nelaimes gadījuma liecinieki, ieradoties notikuma vietā, apgriezta un nolika motodeltaplānu uz riteņiem un izvilka pilotu, kurš tajā brīdī bija bez samaņas un vēlāk no gūtajām traumām nomira slimnīcā. Liecinieki izsauca Neatliekamo medicīnisko palīdzību un Valsts policiju. Motodeltaplāns pēc sadursmes ar zemes virsmu guva būtiskus konstrukcijas bojājumus.

PĀRBAUDES UN PĒTĪJUMI

Tika veikta motodeltaplāna konstrukcijas un vadības elementu vizuālā pārbaude, lai konstatētu iespējamus defektus vai bojājumus pirms lidojuma vai lidojuma laikā. Motodeltaplāna konstrukcijā konstatēts, ka aizdedzes sistēmas slēdzis tika ievietots pie pilota krēsla labajā pusē, līdz ar ko pastāv iespēja, ka lidojuma laikā pilots varēja nejauši izslēgt aizdedzes slēdzi. Motodeltaplāna klasiskajā konstrukcijā aizdedzes sistēmas slēdzis atrodas uz instrumentu paneļa, un slēdzim ir aizsardzība pret nejaušu izslēgšanu.

Pēc nelaimes gadījuma notikuma vietā motodeltaplāna aizdedzes sistēmas slēdzis atradās izslēgtā pozīcijā “AUS” [ausschalten (vācu valodā) - izslēgt] (Attēls 3), kā arī motodeltaplāna propellera lāpstiņas bija bez raksturīgiem lūzumiem, kas liecina par to, ka sadursmes ar zemi brīdī motodeltaplāna dzinējs nedarbojās.

Att. 3. Motodeltaplāna aizdedzes sistēmas slēdzis

Izmeklētājiem nebija pieejama motodeltaplāna tehniskā dokumentācija, informācija par veiktajiem lidojumiem, kā arī tehniskās apkopes darbiem.

Notikuma vietā no motodeltaplāna degvielas tvertnes tika paņemts degvielas-eļļas maisījuma paraugs. Parauga pārbaude tika veikta SIA „Latvijas sertifikācijas centrs” laboratorijā. Saskaņā ar testēšanas pārskatu Nr. 84746 laboratoriskās analīzes rezultāti uzrāda mehāniskos piemaisījumus un paaugstinātu ūdens klātbūtni.

2018. gada 10. decembrī Spilves lidlaukā TNGIIB izmeklētāji veica avarējušā motodeltaplāna dzinēja apskati un darbības pārbaudi. Apskatē konstatēts, ka dzinējam nav iekšēju bojājumu, cilindru pārkaršanas pazīmju, dzinēja degvielas sistēma degvielas sūknis un karburators ir darba kārtībā.

Lai pārbaudītu dzinēja darbību, dzinējs tika uzstādīts pārbaudes stendā un iedarbināts. Testēšanas laikā konstatēta nevienmērīga dzinēja darbība tukšgaitas režīmā, kas izskaidrojams ar nepareizu karburatora noregulēšanu tukšgaitas režīmā.

ANALĪZE

Veicot aviācijas nelaimes gadījuma analīzi un pamatojoties uz liecinieku sniegtajām liecībām par motodeltaplāna lidojumu, var secināt, ka iespējamais motodeltaplāna straujais augstuma zudums bija motodeltaplāna nestabilā dzinēja darbība, kā dēļ notika dzinēja jaudas zudums. Planējot un, tuvojoties kokiem, pilotam neizdevās uzņemt augstumu dzinēja jaudas zuduma dēļ.

Motodeltaplāna dzinēja nestabilā darbība un jaudas zudums, iespējams, bija saistīti ar dzinēja degvielas sistēmas piesārņošanu nekvalitatīvas degvielas dēļ, par ko liecina konstatētais degvielas stāvoklis bākā, kā arī degvielas uzglabāšanas laiks un apstākļi nav zināmi.

Paaugstinātā ūdens daudzuma klātbūtne degvielas-eļļas maisījuma sastāvā arī varēja izraisīt nestabilu dzinēja darbību kā dēļ varēja notikt divcilindru dzinēja darbības cikla traucējumi un rezultātā jaudas zudums. Pārbaudīt šādu pieņēmumu nebija iespējams, jo dzinēja darbības

pārbaudes laikā tika izmantota kvalitatīva degviela, ar kuru dzinējs darbojās stabili dažādos režīmos.

Teorētiski bija iespējama arī sarmas izveidošanās karburatora gaisa ieplūdes kanālā, samazinot tā caurlaides spēju, bet pēc liecinieku liecībām motodeltaplāns lidoja zemu, un lidojuma dienā laika apstākļi nebija labvēlīgi sarmas izveidošanās nosacījumiem.

SECINĀJUMI

Izmeklēšanas laikā tika konstatēti dažādi trūkumi kas varēja nelabvēlīgi ietekmēt lidojuma drošību un dzinēja darbību:

- lidojuma veikšana bez pilota licences ar pašbūvētu un neregistrētu lidaparātu;
- pilota prasmes un pieredzes trūkums motodeltaplāna pilotēšanā, jo praktisko lidojumu apmācību pilots veica patstāvīgi;
- nekvalitatīva motodeltaplāna pirmslidojuma sagatavošana un tehniskā apkope;
- motodeltaplāna aizdedzes sistēmas slēdža izvietojums.

Izmeklēšanā atklāto faktoru rezultāta, privātais lidojums beidzās ar aviācijas nelaimes gadījumu.

LIDOJUMU DROŠĪBAS REKOMENDĀCIJAS

Transporta nelaimes gadījumu un incidentu izmeklēšanas birojs neuzskata par būtisku nepieciešamību izstrādāt drošības rekomendācijas par šo atgadījumu.

Rīga, 2019. gada 2. maijā

Atbildīgais izmeklētājs

Vilis Ķipurs

Aviācijas nelaimes gadījumu
un incidentu izmeklēšanas nodaļas vadītājs

Visvaldis Trūbs

Transporta nelaimes gadījumu
un incidentu izmeklēšanas biroja direktors

Ivars Alfrēds Gaveika